СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 23. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, четвер, 1-го лютого 1945. No. 23. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, February 1, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. ...дя": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

У СТОЛИЦІ ПАНУЄ ПЕРЕКОНАННЯ, ЩО ПРЕЗИДЕНТ ВИЇХАВ НА КОНФЕРЕНЦІЮ ТРЬОХ ПОТУГ

ВАШИНГТОН. — Факти, сліди в столиці і заграницею вказують, що конференція представників трьох потуг, тобто Рузвелта, Чорчила й Сталіна відбудеться незабаром. Не звісне лише місце й час конференції. Покищо звісне, що президент Рузвелт не взяв участи у загально-краєвім святкуванню своїх 63. народин, а в його посланню з цієї нагоди, яке відчитала пані Рузвелтова сказано: „Мені прикро заявити, що ізза воєнних обставин я не можу говорити з вами особисто". Друга обставина, яка вказує на неприявність президента у Вашингтоні це та, що багато визначних урядовців виїхали зо столиці; а третя це те, що найближчий дорадник президента Гері Гапкинс на пресовій конференції в Римі виявив, що недалека конференція трьох потуг може бути коротка.

Звісне також, що секретар стейту Едвард Стетиніюс і директор мобілізації Джеймс Ф. Бирнес виїхали з Вашингтону і про це вже оприлюднили вістку газети. Таксамо виїхав уже до Европи пресовий секретар президента Стефан Т. Ирлі і інші особисті помічники президента. Там вони мають сповнити спеціяльні доручення.

СУД ПРОВІРЮЄ ПІДКУПСТВА В ГРІ КИДАНОГО МЯЧА.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Бруклинська лава присяжних суддів взялася перевірювати скандал, відкритий недавно між дружинами [illegible] киданий мяч („бескет бол"). Обжаловують 5 провідних грачів в тому, що вони далися підкупити фаховим ґемблерам щодо висліду гри. Провідні грачі належать до дружини студентів, Бруклин Каледж. Вони признались, що дістали від ґемблерів по $1,000, а мали ще дістати по $2,000, коли перехилять перемогу в грі проти дружини університету з Акрон. Гра заповіджена була на середу в Медисон Сквер Ґарден у Ню Йорку.

СТАН КОНЕЧНОСТИ В ЖИТТЄВИХ ПОТРЕБАХ СТЕЙТУ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — Ґубернатор Тамес Дюї проголосив стан конечности в нюйорськім стейті щодо транспорту й достави топлива й харчів для худоби. Стан конечности заведено внаслідок тяжких сніжних завій в додатку до недостачі робочої сили і машинерії. Ціла стейтова ґвардія має стати до помочи громадам, у яких забракло вугілля, нафти, харчів чи провіянтів для худоби. Поміч полягає в тому, щоб доставити всього потрібного до громад, в яких запанувала недостача життєвих потреб.

ХОЧЕ ПОСАДИТИ ГІТЛЕРА В ДОМІ ДЛЯ БОЖЕВІЛЬНИХ.

КЕМБРИДЖ (Масс.) — Психіятр з Гарвардського університету д-р Ґордон В Алпорт радить посадити Гітлера до дому божевільних, коли Аліянти приловлять його живим. Алпорт згори присуджує Гітлерови божевілля, „коли ми станемо на становищі, що він не потрапить жити з іншими людьми" — як кажхе лікар. Гітлера, за думкою Алпорта, требаб посадити до дому божевільних на такий час, в якому він може мати вплив на людство, тобто на ціле життя. — Алпорт не хотів би Гітлера вбивати, бо тоді він стане мучеником в очах німців. Він і самий цього собі бажав би. Він мабуть пляную якесь велике самогубство, щоб стати геройською особою, та всетаки це не буде мати такого наслідку, як смертна кара збоку Аліянтів.

СУДДЯ НЕ ПРИЗНАЄ ЗАВІЩАННЯ В КОРИСТЬ ПСА.

ДІТРОЙТ. — Суддя Джозеф Морфі уневажнив тестамент небіжки Маргарети Майерс, яким вона записала останного жовтня своїх два доми й авто для свого товстого пса, котрого хтось вирятував з ставу і віддав їй на утримання. Маєток має вартість $27,000. Суддя дістав свідка, що підписував тестамент. Свідок заявив, що він не бачив, як небіжка підписувала тестамент, отже підписав самий на сліпо. — Маєток переходить на сина небіжки з першого подружжа, Джозефа Ґвайта з Албієну, в Тексасі.

СВЯТКУЮТЬ НАРОДИНИ ПРЕЗИДЕНТА ДОБРИМИ ДІЛАМИ.

ВАШИНГТОН. — З нагоди 63. народин президента Френка Делано Рузвелта відбулися балі й інші забави по цілому краю, не зважаючи на воєнне положення. Забави відбувалися під закликом складок на рятунок жертв дитячого параліжу. Ці заклики йдуть по цілому краю під назвою „Марч оф Даймс".

Заповідається на непорозуміння між Де Ґолем і Злученими Державами

ВАШИНГТОН. — Переговори французької економічної місії з урядом Злучених Держав дійшли до вибухової точки. Високі урядовці стверджують, що воєнні знавці не погоджуються постачити Франції кораблі для перевозу продуктів, хоч їх вже обіцяв уряд Америки й Англії. Таксамо нема згоди, чи Франція має платити частину готівки за продукти, які вона дістає на підставі Ленд-Лізу. Застій в переговорах про Ленд-Ліз дійшов до такої точки, що французький економічний посол Жан Монет зажадав літака для виїзду з Вашингтону до Парижу.

НІМЦІ МОЖУТЬ ВТРИМАТИСЯ ЩЕ МІСЯЦЯМИ У СВОЇХ УКРІПЛЕННЯХ.

ВАШИНГТОН. — Воєнні знавці оприлюднюють опінію, що Німеччина може втратити Берлін і великі смуги краю, а ще воювати в середині між своїми укріпленнями цілими місяцями. Тут завважують признаки, що німці цофаються до своїх гірських околиць в південній частині краю і в Австрії. Вашингтонські воєнні експерти думають, що німецький ґенеральний штаб буде старатися стримати російський наступ десь на цій лінії, на якій найшлися російські війська тепер, а опісля спробують розпочати протинаступ, пожливо з Поморя, щоб у той спосіб відтяти російські війська, які женуть на Берлін. Такий протинаступ може прийти упродовж тижня або 10 днів. Колиб протинаступ не вдався, тоді щойно ґенерали скажуть Гітлерови, що дальша боротьба є безвиглядна і він видасть своє останнє рішення.

На підставі заяви Гітлера, що він буде боротися до кінця, знавці не надіються здачі Німеччини. Колиб німецьке військо замкнулося серед гір, воно зможе там витримати місяцями, твердять знавці.

ДОМАГАЄТЬСЯ ПОЛІТИЧНОГО ВМІШАННЯ АМЕРИКИ В СПРАВИ ІТАЛІЇ

ВАШИНГТОН. — Віцепрезидент Міжнародньої Юнії Жіночого Вбрання Люїджі Антоніні на чолі значної делеґації явився в асистента секретаря стейту Джеймса Клемента Дона і представив йому справжнє положення в Італії. Він того переконання, що Анґлія не дасть собі ради з італійськими справами і там запанують комуністи, як Америка не вмішається і не ужие своїх впливів на наладнання політичних відносин унутрі Італії.

Догадуються, що конференція трьох потуг уже почалася

ЛОНДОН. — Ні премієр Чорчил ні секретар заграничних справ Іден не зявилися в парляменті підчас дебати в справі політики британського уряду. Звідки повстали догади, що конференція Чорчила з президентом Рузвелтом уже почалася. У дебаті ходило спеціяльно за Грецію й Польщу.

Гарі Гопкинс, особистий дорадник президента Рузвелта, виїхав з Риму, відбувши 40-хвилеву конференцію в Ватикані.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ОБІЦЯЛА ВИЗНАТИ ЛЮБЛИНСЬКИЙ УРЯД.

ЛОНДОН. — Чеськословацький уряд уже рішився признати люблинський комітет тимчасовим польським урядом. Кажуть, на це визнання рішився теж югославський уряд, як також і французький.

Завдяки очищенню Польщі з німецьких військ Червоною Армією, люблинський уряд переніс свій осідок до Варшави.

Чеськословацький уряд рішився визнати люблинський комітет урядом, як тільки советський уряд запевнив Бенеша, що пропаганду за прилучення Карпатської України до Советського Союзу почав на свою руку уряд советської України. Догадуються, що Бенеш був би визнав люблинський уряд негайно про його проголошенню, але він не хотів наражувати собі американського й британського уряду. По визнанню польського уряду Чехословаччиною, чеський уряд сподівається, скоро поступить визволення Чехословаччини з німецької окупації.

ГІТЛЕР ЗАКЛИКАЄ НІМЦІВ ГИНУТИ ЗА НАЦІЗМ.

ЛОНДОН. — У 12. річницю перебрання влади над Німеччиною націстами, Гітлер виголосив через радіо 20-хвилеву промову. Закликав німців до найвищого зусилля й пожертв за націзм, котрий він величав верхом морального відродження Німеччини. Він загрожував німцям, що аліянтська неволя ще гірша, ніж найтяжча боротьба. Старався вбивати клин між Аліянтів, головно сварити Америку й Британію, з одного боку, зо Советським Союзом з другого. Говорив, що „плютократичні демократії" не мають сили повстати проти большевизму.

ЧИ НАРІКАЄТЕ НА БРАК ВУГІЛЛЯ? — Як так, то погляньте, що тепер діється у Франції, бо цей образок там знятий. Бачимо, як француз бере до валізки вугля, що його дістає на картки. Дві такі валізки вугілля мають вистарчити йому на два місяці...

АМЕРИКАНЦІ РОЗБИВАЮТЬ ЛІНІЮ ЗИҐФРИДА

ЛОНДОН. — Американська Перша й Третя Армія почали офензиву проти німецьких ліній на заході Европи й за перший день вдерлися в глибину 4 миль в Лінію Зигфрида. Офензива йде на лінії 40 миль від дещо на південь від Аахену по Вельхенгавзен.

На найбільше на полудне висуненім крилі аліянтські війська перейшли в кількох місцях Кольмарський канал.

НОВЕ АЛІЯНТСЬКЕ ВИСАДЖЕННЯ ВІЙСЬК В ЕВРОПІ?

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ ЕКСПЕДИЦІЙНИХ СИЛ. — Адмірал Сер Гаролд Боров, ново йменований начальний фльотний командант під ґенералом Айзенговером, дав до зрозуміння, що Аліянти збираються висадити свої війська в ще одному місці на сухозем европейського континенту. Він сказав, що побережжя Европи дають нагоду для військових операцій або проти Райху безпосередно або проти окупованих ними країв.

НІМЕЧЧИНА ВІДТЯГАЄ ВІЙСЬКА З ІТАЛІЇ.

Німецька Новинкарська Агенція заявила на радіо, що німецька команда постановила поповнити свої втрати на східнім фронті військами, відтягненими з італійського фронту.

Аби знову поповнити війська, ослаблені такими відтягненнями, маршал Кесерлінґ, командант німецьких військ в Італії, почав набирати до війська італійців у віці від 18 до 60 літ.

СОВЕТСЬКИЙ НАСТУП, ЩЕ ДАЛІ НЕЗДЕРЖАНИЙ, ДІЙШОВ НА 73 МИЛІ ВІД БЕРЛІНА.

ЛОНДОН. — За вівторок Червона Армія підсунулася на 20 миль ближче до Берліна й дійшла до міста Штольберга, що лежить 73 милі від столиці Німеччини.

Советські війська проломали німецький фронт на границі Поморя й війшли до цеї прибалтійської провінції коло Шнайдемілю.

У Східній Прусії советські армії окружили майже зовсім головне місто Кеніґсберґ так, що йому осталася вільна тільки одна дорога, але й ця находиться під постійним обстрілом советської артилерії.

Московський комунікат говорить про успіхи на інших фронтах та про заняття німцям 280 літаків.

На Мораві Червона Армія підсунулася на віддаль 20 миль до Моравської Остави, „Питсбурґа Чехословаччини", що стереже долини, котрою йде шлях до Праги й Відня.

Своїм наступом до Балтійського моря, в котрім Червона Армія дійшла вже на 53 милі від порту Стетіна, вона унеможливлює німцям, обсоченим у Східній Прусії, ждати відсічи від військ у Райху.

НОВЕ ВИСАДЖЕННЯ ВІЙСЬКА НА ЛЮСОНІ.

ГОЛОВНА КВАТИРА АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК НА ЛЮСОНІ. — Американські війська висадили в понеділок ранком нові відділи на остров Люсон. Доконано цього на 5 миль широким побережжю в провінції Самбалес між селами Сан Філіпе й Сан Міґельом. Замітно, що ворог цього посунення зовсім не ждав і війська доконали маневру, не видавши ні одного вистрілу.

Висаджені війська посунулися негайно вглиб острова й заняли Ольонґапо над заливом Субіком, де находиться важна фльотна база, загрожуючи цим ворожому крилови.

Тимчасом війська, що були висаджені на остров уже давніше, вибивали ворога, пійманого в „кишеню" коло міста Стоценбурґу.

Американські летуни бомбардували японські позиції на острові Корехідорі й в місті Кавіте.

ЯПОНСЬКИЙ УРЯД ВЕДЕ КАМПАНІЮ ПРОТИ ЗАЛОМАНЬ НА НУТРІШНЬОМУ ФРОНТІ.

Японське державне радіо виступає постійно гостро проти недбалюхів, сумнівачів і чорних біржеників. Остерігає їх, що воєнна ситуація вимагає повної співпраці кожної людини в Японії. Мовляв, Японія не може виграти війни, якщо ще є японці, котрі хочуть лінюхувати дещо або поїсти собі смачно з „чорної біржі".

Цю кампанію вважається доказом, що під впливом невдач останніх місяців у Японії починає заломлюватися нутрішній фронт.

ЯПОНЦІ ПРИЗНАЮТЬ ЛЕТУНСЬКИЙ РЕЙД НА СТОЛИЦЮ.

Японське радіо в Токіо подало, що 36 суперфортець атакувало північну частину острова Люсону, а одночасно інші суперфортеці бомбардували Осаку й Кійото у властивій Японії, як також робили розвідні лети понад Корею.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Пізнають, по чому хліб та сіль

Карпатська Україна, як виглядає, не буде входити в склад нової Чехословаччини, не зважаючи на те, що д-р Едвард Бенеш, як голова чехословацького уряду на вигнанню, заключив був свого часу з Советами договір, що Чехословаччина буде відбудована по війні в давних границях. Як знаємо, то за ту „вигоду" Сталін Бенешом добре вислугувався, бо Бенеш їздив з Лондону до Вашингтону і як міг та чим міг помагав промощувати шлях советському імперіялізмови в Европі. Іншими словами, здійснював на великі розміри ту свою русофільську політику, якою жив давніше. Та тепер отсе збирає її овочі. Якіж вони?

Не в тому справа, що Карпатська Україна не буде можливо належати до Чехословаччини. Скорше чи пізніше таки мусілоб прийти до того, що карпатські українці злучилисяб з своїми братами в одній соборній Україні. Це навіть розумів Масарик, але Бенеш хотів це придавити, як став президентом. Та коли тепер пішло йому поперек, то важне, серед яких обставин це сталося. А важне це тому, що ті обставини підготовляв, між іншим, теж і Бенеш своєю політичною акцією в Анґлії та Злучених Державах. А ті обставини такі, що тепер не тільки влада в Ужгороді, в Карпатській Україні, діставатиме накази з Москви, але теж і та влада, що буде сидіти в Празі, а тим самим і сам президент Бенеш, якщо він ним залишиться.

Для українців прилучення Карпатської України „до Києва" не є великою радістю в теперішних обставинах, бо не Київ буде центром для Карпатської України, як не є він центром для Західної України. Дійсним центром буде Москва. І не тільки в політичних чи господарських справах, але й в культурних, а навіть в релігійних... Бож не до Києва їздила, наприклад, делеґація митрополита Сліпого з Львова, але до Москви! Не до серця і рідної влади, до „сфедерованої української республики", але до „старшого брата", що то на півночі держить канчук — владу...

Точнісенько таке саме буде тепер і з Чехословаччиною та з чеським народом. Тим не хочемо сказати, що ми цього бажаємо чеському народови, чи може радіємо, що його стріне така гірка доля. Ні! Так не є. Ми тільки хочемо зазначити, що доперва тепер ось такі Бенеші пізнають на власній шкурі, що це значить бути під московською владою, на яку вони завжди бажали опертися, а тому і не розуміли і не відчували якслід визвольних змагань українського народу.

Новинка Асошіейтед Прес з Парижа подає, що повоєнна Чехословаччина стане таким самим сателітом могутньої Росії, як уже стали її сателітами Болгарія, Румунія, Югославія, Польща і т. п. Чехословаччина, кажеться далі, дістане „незалежність на папері" і буде нічим іншим, а тільки слухняним виконавцем тих розпорядків, що будуть подиктовані в Москві.

Інакше говорячи, якщоб так сталось, Чехословаччина зазнає у „новому, повоєнному ладі" такого „щастя", як його уже зазнає Україна від давнього часу. Якщоб так склалось, то тоді вже й Бенеші зрозуміють, чому українці так радіб визволитись зпід „опіки старшого брата"...

"Стахановщина" в Америці

Советська „стахановщина" — це система приспішеної праці, видумана робітником по імені Стаханов. Писали, що він найшов спосіб збільшити вислід праці пересічного робітника принаймні вдвоє. Та американське зорганізоване робітництво роками вело боротьбу проти нагінки на робітника, щоб він поспішав з роботою. Одначе воєнна конечність і в тому робить вилім. Коли не можна дістати більше робітника у фабриках, вони пробують ввести приспішену систему.

Це приспішення полягає в тому, щоби робітник за вищу плату на годину випродукував більше, ніж продукував досі. Ось таке вже практикується в фабриках в Дітройті, де тепер є осередок воєнної продукції. Фабрики в інших містах, покищо, ставляться до цієї проби з резервою. Обережність потрібна тому, щоб не викликати обурення робітництва. Але в Дітройті спроби обіймають вже свіжі підприємства. Вони назначують собі програму на тиждень, а потім взивають робітників до помочи у її виконанню. Вони просто кажуть, що робітник має виробити тільки й тільки штук на годину, а тоді дістане підвишку платні. Звичайна платня на підставі умови між юнією й управою фабрики є $1.19 на годину. Підвищена платня за підвищену видатність праці є $1.71 в порівнанню з виконаною роботою за $1.19. Наслідок такий, що юнія сама запропонувала іншим фабрикам, щоб вони ввели приспішену продукцію за підвишку платні!

Подібне явище замітив фабрикант, що виробляє фармерський виряд. Як обіцяв вищу плату, то видатність праці перейшла пропорціональну вартість підвишки. Він розпочав проби ще в 1941 році, коли то плата була тоді $1.05 на годину, а тепер робітник дістає пересічно по $1.35, коли всі згодилися на приспішену систему. Наслідок цього такий, що свіжі робітники зачинають працю за нижчу платню в тому переконанню, що по якімсь часі, як вони вправляться, дістануть підвишку за свою спосібність.

Вислід таких експериментів очевидний: Де робітники не мають надії на постепенну підвишку плати, там вони опускаються в роботі. Деж вони мають надію на „промошен", там вони стараються докладати більших зусиль і тоді дістають не „підвишку", бо це заборонено воєнним розпорядком, але дістають нагороду в формі „бонусу". В такий спосіб не нарушуteься закону, а робітники дістають своє.

Подібний настрій між робітниками завважали на березі Тихого океану, навіть у корабельних варстатах. Де існують умовини праці ще сперед війни, там робітники опускаються в роботі; деж управа підприємства старається поліпшити умовини праці чи саму платню, там видатність праці з б і л ь ш уеться непропорціонально.

Повище згадані помічення стають тепер підставою до наладнання відносин після війни; їх здійснюють уже тепер, де є до цього підхожий грунт.

Проф. Микола Чубатий.

НІМЕЧЧИНА ТА УКРАЇНА — КОЛИСЬ ТА НИНІ

III.

Німеччина та Україна в часі першої світової війни.

Здавалосяб, що в часі першої світової війни інтереси Німеччини та Росії розійшлися, а тому зійдуться інтереси Німеччини та народів поневолених Росією. Отже й України. Та так могло би видаватися неознакомленому з тими незмірними нетрами пруського духа, зарозумілого на вищість німецької раси з одного боку, та повної погорди для словянських пограничних народів з другого.

До речі, німці це мабуть нарід з найменшим дипльоматичним хистом — на щастя їхніх противників. Пануючий серед провідної німецької касти пруський дух є того переконання, що все на світі можна добути тільки грубою силою, навіть неослоненою серпанком якогось удаваного ідеалізму. Пруський чобіт, про який так часто говорять, це правдивий символ тогож духа. Німці не всилі зрозуміти, що поза брутальною силою можуть істнувати ще якісь другі сили в життю народів, ці правдиві інпондерабілія, що їх ні змірити, ні зважити не можна. А ці сили можуть нерідко заважити на кінцевім успіху. Такі притаєні сили істнують передовсім серед більшости словянських народів, визначно сентиментальних, також й серед українців.

При зручній дипльоматії ці притаєні сили та старі історичні аспірації народів можна легко перемінити в рушійну силу, помічну для себе. Саме того не вміли німці зрозуміти ні в часі першої світової війни, ні в часі теперішної війни. Це в поважній мірі затяжіло на їхній програній та катастрофі в обидвох війнах. Пруське юнкерство, рахуючися тільки зі силою, вважало в часі першої світової війни, війну з Росією за непопулярну. Мабуть тому, що Росія теж брутальва сила, тільки куди хитріша від німців. Тому німці не були всилі зрозуміти патосу національних революцій в Росії та не вміли його використати на свою користь.

Серед розгару революцій підярємних російських народів, німці, з конечности закликані Центральною Радою на поміч проти большевиків, що залили Україну, навіть і тоді, коли приходили в Україну як союзники відродженої української нації, по переконанню — були за єдино-неділиму Росію. Вони й тоді бажали найти представника неділимої Росії, з яким можнаб вигідніше договоритися. Такого одначе тоді не було. На Україні, на території української держави поводилися вони безцеремонно та брутально. Це тільки потверджувало на сто відсотків н а к р е с л е н у характеристику пруського чобота. Їхня поведінка з Центральною Радою, де молодий лютенант увійшов на салю обрад та став терроризувати членів українського парляменту, це клясичний приклад сказаного.

Німці з України потребували хліба і той хліб могли були дістати, колиб мали більше дипльоматичного хисту та зрозуміння амбіцій нової держави. За гетьманату вони прямо вигнали українські війська з Криму, мабуть думаючи зберегти Крим для себе як майбутню базу на Чорному морю. Та вже найбільшим браком якогонебудь політичного розуму було саботування за гетьманату творення української армії. Утворення української армії булоб забезпечило істнування молодої української держави, тай їм булоб облекшило положення на сході, де вони тримали триста-тисячну армію. Своїм саботуванням орґанізації української армії німці Україну пхнули в пропасть большевицької окупації і собі пошкодили. Хто знає чи й в цім їхнім кроці не був укритий плян таки остаточно погодитися з представниками білої, єдино-неподільної Росії та завернути на старі шляхи російсько-німецької співпраці по плянам Бісмарка.

Німці та український революційний рух.

По програній першій світовій війні Німеччина зрозуміла, що воєнна авантура кайзера Вільгельма II. це відхил від традиційної російсько-німецької політики. Тому скоро, бо вже 1922 року, представники німецької, так званої ваймарської републики, на підставі умови в Рапалльо повернули на старі шляхи російсько-німецького співробітництва. Це дало корисні успіхи і для Росії і для Німеччини. Порозуміння російсько-німецьке дало змогу розбитій Німеччині вилікувати свої рани та наново зачати збройтися. Росії це позволило прийти до себе з потрясення революції та наново склеїти розбиту єдино-неділиму Росію під новою назвою Союзу Соціялістичних Советських Републик. Пруські ґенерали, як перші інструктори советської червоної армії, знаменито роками працювали й то не з теперішними большевиками, російськими націоналістами, але з такими большевиками, що явно і славно виписували на своїх прапорах клич всесвітньої соціяльної революції. Річ природна, що німці ваймарської републики, як союзники червоної Росії, ставилися неприхильно до всякого революційного українського руху, зверненого проти Советів, отже й проти всякого українського самостійництва.

Німці раді були попирати революційний український рух, зверний проти Польщі з виразною ціллю ослабити Польщу, щоб при найближчій спосібности її на спілку з Росією розібрати, а не, щоб помогти українським визвольним змаганням. Річ природна, що дехто з наївних українців, без ширшого підходу до російсько-німецької політики, давав себе обдурювати одною чи другою помічю українській революції проти Польщі, одначе ця поміч все була тільки позірна, бож українське самостійництво не було на руку червоній Росії — німецькому союзникови.

Гітлер та його пляни зробити з України кольонію.

Гітлер властиво повторив вдруге помилку кайзера Вільгельма II., тільки ще на більші розміри та ще з більше авантуричим пляном. Як наміром цісаря Вільгельма II. був плян получення Берліну з Багдадом, щоб дістати для Німеччини нафтові джерела Іраку, так Гітлера плян був не менше авантурничий. Він був ще куди більше непочитальний, як прямий продукт духа зарозумілого прусацтва, дарма, що сам Гітлер походив з полудня Німеччини. Плян — завоювати Україну як терен для поширення німецького життєвого простору та перемінити на німецьку кольонію, стару цивілізовану країну Европи, відділену ще й від Німеччиниількома не менше національно зрілими краями, це був тільки доказ браку вичуття дійсности того політичного маняка.

Щоби перевести цей плян треба було з одного боку прихилити для себе Польщу, а з другого боку добути довіря принайменше серед тої частини українського революційного підпілля, що не читала Гітлерової є в а н г е л і ї „Майн Кампф", в якій виразно написано про завойовання України для Німеччини. Прихилити для себе Польщу та рівночасно український підпільний рух, виразно протипольський, це вже не була така проста справа. Тому націстична політика жонґлювала постійно поміж поляками та українцями. Перебуваючи на західно-українських землях цілий час від приходу Гітлера до влади в Німеччині аж до теперішної війни, представляю, як дивилися західні українці на відносини Німеччини до українського визвольного руху.

Лявіруючи поміч поляками та українцями Гітлер не міг надовго приєднати ні одних ні других. Спецом від Польщі став Ґерінґ. Він по заключенні пакту неаґресії польсько-німецької кілька разів приїздив до Польщі „на полювання в біловежську пущу", а наділі старався наклонити Польщу стати в одній коаліції проти Советів, обіцюючи їй ще кавалок України та Білоруси. Щоби дати Польщі доказ своєї щирої прихильности до поляків, повели німці протиукраїнську політику.

Нагодою до того стало вбивство міністра Перацкого. На терен Німеччини схоронилося двох членів українського підпілля, Лебідь та Гнатківська, замішані в убивство Перацкого. Щоби приподобатись польському урядови, німецька поліція арештувала їх обоїх та літаком відставила до Варшави до рук польської поліції. Це викликало страшенне неґодування серед українців. Всі тверезі люди зрозуміли відразу, що тут маємо діло з двоєличною грою націстичного режіму для своїх далеких плянів.

Та пронімецькі симпатії вбила до решти справа Карпатської України. Спершу відділення від Карпатської України її двох історичних головних міст, Мукачева та Ужгороду, було доказом, що теж карпатсько-українські справи стали предметом політичної гри Німеччини, в тім випадку в користь Мадярщини. Вкінці крівава окупація Карпатської України мадярами не лишала вже ніякого сумніву серед західних українців про дійсні пляни Німеччини супроти України. По підкарпатській траґедії прийшла війна та відступлення Західної України Советам. Карти поміж Німеччиною та Україною стали ясними та відкритими. Тому не диво, що похід Гітлера на Україну стрінувся зі загальним опором не тільки червоної армії, але також місцевого населення, не зважаючи на його ворожу поставу до російських большевиків. Ліквідація української держави, проголошеної у Львові 24. червня 1941, була дальшим консеквентним кроком німців проти українського самостійництва.

Націсти найшлися у ворожім наділі краю, що поважно причинилося до їх катастрофи. Проти Німеччини стало теж західно-українське підпілля, хоч воювало з чернонимн. Бандера та його прихильники зигнули в тюрмі, другі провідні націоналісти є нині в концентраційнім таборі. Отже Німеччина й тим разом програла війну, не розуміючи національних проблем народів середущої та східної Европи. Німеччина могла мати ті народи союзниками, а зробила з них ворогів. І тому, як Німеччина захотіла з України та других народів мати свої кольонії, вона мусіла програти. Україна стала отже вдруге гробом німецької потуги, хоч й сама через Німеччину полетіла в пропасть. (Кінець).

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах
(Перший том трильоґії „Огнем і Кровю"

122)

Пішли й поїхали поранені, багато соток! Чернигівці втратили чотирох старшин, з пів сотки забитими й пораненими. Більші страти поніс ніжинський полк, напоровшися на пусті скорострільні гнізда. Не минулося сухо самому Паволоцькому. Він вів спішених гусарів на ворожі дроти. На багнистому ґрунті полеві російські трьохцалівки мало що могли дротяним загородам пошкодити. Місцями вирвало пару кілків, перервало нитку-другу дроту. Таких ниток, густо сіяних колючками, вилося сотки. Прорізувати проходи доводилося ножицями, під вбивчим огнем. Рідкі болотні кущі, невелика купина моху давали мало надійний сховок. Кожний укривався де міг і як міг: падав у мох за кущем чи купкою. Але рятуючися паданням від скорострільного чи крісового огню, лежача людина творила кращу ціль ворожим шрапнелям чим стояча. Займала впятеро більший простір у зоні розсівання шрапнельних куль.

Одержавши наказ про відхід Паволоцький передав його по заліпшим ланцюгом розстрілень. Багнище ворог освічував двома прожекторами. Посувалися полоси світла і все застигало на місці. Світло сунуло далі, тоді знову чалапкало по болоті. На кожний хлюпіт води озивалися чуйні скоростріли зза дротів. Віддано наказ підбирати поранених, але темрява не дозволяла. Хто стогнав, того підобрали. Поранені в голову стогнати не могли. Падали безпритомні і заливалися болотним намулом. У відвороті зачув Паволоцький стогін пораненого, гень далеко позад себе. Вернувся, та поки пораненого відшукав — розстрільні відійшли.

З пораненим на плечах піщов павмання. Йшов і йшов більше години — вже давно повинен був проминути свої окопи, але не надибав їх і сліду. Зорієнтувався, що йде здовж позиції по нічийій землі, повернув. Тимчасом почало розвиднювати, не перед Паволоцьким, а позад нього. Значило, що він зближувався до ворожих позицій. Повернув у трете. Посипалися кулі зовсім недалекого ворожого скоростріла. Ледви встиг заховатися за кущ карликуватої вільхи. Пораненого не кинув, але й помогти йому не міг нічим. Той дійшов ще перед піднем. Паволоцький цілий день пролежав за кущем без руху, наполовину в воді. Вибрався наступної ночі, за дня добре зорієнтувавшися куди має йти. Коли вернувся, його вже збиралися виключити із списків полку „без відома пропавшим".

Впродовж півтора дня по невдатному наступі санітарі підбирали поранених і забитих. Зігнаю селянські фіри з дооколичних сіл. Підбирано поодалік від ворожих позицій, кого поранило під дротяними загородами, той і зістався там лежати. Вяжко поранені потопилися. Жахливо виглядали поранені в голову. У весь зріст витягнувшися на возі одні муркотіли ледви чутно, конвульсійно порухуючи пальцями рук, інші зривали повязки, порпалися у власному мізку, розмазували по обличчу, по драбинках возів.

Не вижив з них ні один. Для них і для живих без порівнання булоб краще, щоб їм якось скорочувано муки. Шкодила фальшива гуманність. Калічити й нищити у війні міліони людських жить — це оправедливо і гуманно, а от, скоротити муки смертельно пораненого — це вже злочин. Дивне ота людська гуманність! Гуманна людина на війні глядить на найжахливіші річи спокійно, жаху не відчуваючи. У тому мабуть полягає самий жах війни...

Каледін підходив уже до Луцька, фронт Брусілова заняв великі простори, розгромив армію Йосифа Фердинанда, захопив сорок тисяч полонених, а відтинок Волчецьких Єзерці прикипів на місці. Володченко заняв місце Гіленшмідта. Цього приперло якраз виїхати на тиждень у Петроград, на царський двір. Дивізію тимчасово взяв у команду Стенбок-Фермор. Прибув з відпустки Десіно. Полки гусарської бригади переведено за Більську Волю на відтинок села і стації Волчецьк.

Австро-німецькі позиції під Волчецьком російські полки охрестили імям Орлиного Гнізда. І тут положено не одну тисячу воядтва одночасно з наступом гусарів на Єзерці. Менше пів верстви нічиєї землі ділило тут окопи воюючих сторін. Позиції тягнулися по узліссях по боках Волчецьких нив. Село, чи те, що звалося колись селом Волчецьком, лежало за німецькими становищами безпосередньо. Передпілля сухе і безлісне, та бо німці оплувалися дванадцятьома рядами колючих дротів, нарубали засік, накопали вовчих ям; простір між своїми окопами а дротами вкрили закопаними фугасами.[61]) Тут російське командування рішило рішило ворожий фронт прорвати. Успіх уможливлював операції в обхід ковельського залізнодорожного вузла.

Цілу ніч, 13 червня, російська артилерія громила по дротах і укріпленнях Орлиного Гнізда. Рано пішли в наступ піхотні лави.

(Дальше буде).

[61]) Футаси — рід мін.

М. Вировий.

З життя українських громад в Аргентині*)

ВСТУП.

Не зважаючи на те, що українська іміграція в Аргентині має за собою понад 50 літ життя, — маємо дуже мало записок і дат про перебіг, здобутки й розвій її громадського, культурного та економічного життя. Щоби хотяй частинно виповнити цю прогалину наводиться деякі головніші події з вище наведених ділянок, які було можливо зібрати з різних опублікованих до тепер джерел, з архівів Т-ва „Просвіта" та з інформацій різних приватних осіб. Тим мається на меті започаткувати записки головніших дат і подій в життю нашої кольонії і коли вони в деяких ділянках будуть не повні, то тих, що про це памятають точніще просимо їх доповнити.

Отці дати будуть колись початком історії нашої іміграції в Аргентині. Так, як подорожний числить кількість пройшлих кільометрів, так отцим задержуємося на роках мандрівки нашої кольонії.

Започатковуємо це, не осуджуючи ні критикуючи нікого, а наводимо лише дати і факти, щоби пригадати, що в нас було, коли, що і як творилося а тим самим, що в нас зробилося, а що остало до виконання!

Від коли почався приїзд українців до Аргентини і деякі головніші події з їх життя.

Українська іміграція до Аргентини почалася приблизно 1890 р. коли взагалі почалася іміграція до Аргентини. Замітніші розміри прибирає доперва 1896 р. коли то приїхало кільканайцять родин із Західної України, які гуртом поселилися на території Місіонеса і вони будуть правдоподібно тими першими українськими імігрантами в Аргентині. Про це знається тільки з переказу, певних записок про цю подію нема. З переказів знаємо, що нові транспорти українських імігрантів прибули в роках 1900—1902. В архівах Т-ва „Просвіта" находиться записка, що один з наших громадян **а саме п. Дмитро Ільницький, родом зі села Палагічі, товмацького повіту, заїхав до Місіонес-а 6. жовтня 1902 р., себто 43 роки тому** і з ним прибуло більше число нших громадян.

Замітніший приїзд українців до Аргентини починається в 1920—22 роках а опісля масовий приїзд в роках 1927—32, коли аргентинський уряд увів відповідні іміграційні обмеження.

З головніших подій в життю нашої іміграції слід зазначити, що в місяці вересні 1922 р. відвідав українські громади в Місіонес офіційний представник істнуючої тоді Української Держави в особі професора п. Петра Карманського. В першій половині 1922 р. відвідав українців в Аргентині Ексцеленція Митрополит Андрій Шептицький. Опісля в жовтні 1930 р. гостив між арг. українцями епископ Константин Богачевський, а в 1939 р. місяці грудні відвідав українські громади епископ Іван Бучко, як уповноважнений візитатор Ватикану.

Перше Свято — „Просвіти" в Аргентині обходжено дня 13-го грудня 1931 р. Десятьліття „Просвіти" в Аргентині обходжено дня 26. серпня 1934 р. і з цеї нагоди найбільший аргентинський денник „Ля Пренса" з дня 27. вересня 1934 помістив цілу сторінку світлин присвячену Т-ву „Просвіта". Двайцять-ліття „Просвіти" в Аргентині обходжено 17. вересня 1944 р.

1) Перший Український Календар в Аргентині появився в листопаді 1931 р., випущений видавництвом „Багаття", яке видало календарі на 1932, 33 і 34 рік.

Перший Календар „Просвіти" в Аргентині появився в листопаді 1933 р. і від тоді виходить постійно кожного року, за виїмком 1939., коли з різних причин Календар „Просвіти" не вийшов.

Перше Листопадове Свято улаштоване всіма істнуючими тоді українськими організаціями відбулося 31-го жовтня 1931 р. Заходами цьогож Міжорганізаційного Комітету відбулося також свято „22. Січня" улаштоване дня 24. січня 1932 р. з відповідними програмами та поясненнями в українській і аргентинській мові.

В січні 1936 р. відбулося українське Протестаційне Віче, улаштоване всіма українськими організаціями, як протест проти засудів варшавського процесу проти членів О. У. Н.

В днях 31. серпня до 12 вересня 1936 р. в „Галерії Красних Штук" при вул. Фльоріда 935 відбулася успішна виставка творів перебуваючого в Аргентині українського артиста-маляра п. Віктора Цимбала. Відбитки його творів помістив денник „Ля Пренса" з дня 27 вересня 1936 р., і „Ля Націон" 6. вересня 1936. Вся преса подала про згадану виставку дуже прихильні рецензії. — Світлини цеї виставки помістило також „Укр. Слово" ч. 36 (434) з дня 6. вересня 1936. Працю п. Віктора Цимбала „Взори українських вишивок" помістила „Ля Пренса" з дня 1-го лютого 1937 р.

В 1943 році видано в Аргентині Мапу України в аргентинській мові, опрацьовану інж. В. Милінським, яка під кожним оглядом здобула повне признання.

В 1944 р. з датою 25 квітня заходами Комітету Українців в Аргентині вручено аргентинському міністерству заграничних справ відповідний меморіял в справі сучасного міжнародного становища. Текст цього меморіялу видано друком в українській і аргентинській мові.

Першу виставку „Української Преси" в Аргентині улаштовано заходом Т-ва „Просвіта" в днях від 20 до 27 серпня 1944 р. Було виставлено 110 різних експонатів, між ними найбільш вартісний це 26 число першої української часописі „Зоря Галицька" з дня 25. листопада 1848 р., яку для Т-ва „Просвіта" подарував п. Д. Ільницький з Місіонес.

На закінчення головніших подій в життю нашої громади в Аргентині слід навести, що в 1930 р. появився друком перший Українсько-Еспанський і Еспансько-Український Словар опрацьований п. Т. Петрівським і виданий п. С. Мандзієм. Перша друкована в Аргентині українська книжка, це драма на 5 дій під наг. „На шляху до перемоги" написана помершим тут в Аргентині Н. Блаватним, а видана накладом Рух. Т-ва „Сокіл" в 1932 р. До цього слід зазначити, що ор. „Плуг та Меч" видала український календар на 1941 рік, знова накладом О. Д. В. У. появилася брошурка в аргентинській мові під н. „Україна, держава, населення, історія, культура, економія і політика". В роках 1939 і 40. заходами Т-ва „Просвіта" була влаштовано кілька українських авдицій в радіо, з нагоди роковин „Просвіти", Нового Року та Свята Шевченка. Програма радіо-авдицій складалася з музики, виступів хору та відповідних промов в аргентинській мові.

Загальне число українців в Аргентині.

Немає жадних офіційних дат, що на них можна би опиратися висказуючи загальне число української іміграції в Аргентині, одначе зі звідомлень нашої преси можна заувважити, що громади українців находяться по всіх просторих територіях аргентинської держави. Живуть вони більшими чи меншими гуртками по всіх індустріяльних осередках а також окремими громадами як осадники-кольоністи.

В журналі „Актуалідадес" ч. 67 з 1937 р., що виходив в Посадас (Місіонес) наведено, що лише на території Місіонес-а живе понад 30 тисяч українців.

Знова в одній книжці, виданій в 1933 році, що її автором є Монсеньор Діонізіо Р. Напаль, подано, що загально українських рільників і робітників в Аргентині начислюється понад 100 тисяч душ.

На підставі цих-же звідомлень і на підставі звідомлень з українських джерел робиться припущення, що загально в Аргентині живе приблизно 120 тисяч українців. Число досить поважне і потрібним є мати про них та їх життя якнайточніщі інформації.

(Дальше буде).

*) Передруковуємо ту працю М. Вирового з аргентинського часопису „Українське Слово", бо це чи не перша коротка історія української іміграції в Аргентині.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ТОМАСТОН, КОНН.

Не забувають при забаві і за добрі цілі.

На закінчення старого року зібралася невеличка громада до своєї салі, щоб зустрічати Новий Рік. При цій нагоді обговорено різні справи, а найбільше долю наших братів та сестер розкинених по цілому світу без надії на краще життя через голод і холод. Пару слів сказав п. А. Береза, щоб ми незабували на отих нещасливців та приходили їм з поміччю через наш Американсько-Український Допомоговий Комітет і попросив п. Ф. Михнів, і паню Ю. Береза, щоб занялися збіркою на цю ціль.

Вчасі збірки по $2 зложили: М. Панасюк, А. Кривий, А. Смолин; по $1: А. Береза, Ф. Михнів, А. Садовська, І. Накони, Ю. Бистрий, а решту дрібними датками. — Разом $15.50. Гроші переслано на руки Комітету у Філядельфії. Як би так усі наші громади пішли за проводом тих кількох родин з Томастон, то можнаб мати вже тисячі для допомоги нашим нещасливцям.

Присутний.

ТІ, ЩО ПРАЦЕЮ ДЛЯ У. Н. СОЮЗУ ВШАНУВАЛИ ЙОГО ЗОЛОТИЙ ЮВИЛЕЙ

Пониже подаємо вислід ювилейної кампанії за приєднування нових членів з приводу 50-ліття У. Н. Союзу.

У списі є подані числа відділів, місцевість, назвища організаторів, призначена поодиноким відділам квота, та загальне число нових членів, яке даний відділ придбав.

Поданий тут спис виказує, що на 464 відділів, які є тепер у Союзі, **338 відділів взяли участь в ювилейній кампанії**, та що з цього числа 80 відділів перевищили назначену квоту, 25 зорганізували якраз призначене число, **233 дістали менше**, як їм було призначено, а 126 зовсім не проявили ніякої активности, не діставши ані навіть по одному членови.

(Продовження).

Від.	Місцевість	Організатор	Призначена квота	Зорганізовано	Разом
177.	Провіденс, Р. Ай.	Стефан Саска	9	8	8
178.	Менчестер, Н. Г.		10	1	1
179.	Ст. Луіс, Мо.	Дмитро Білецький	20	20	
179.	Ст. Луіс, Мо.	Мих. Паращак		7	27
180.	Акрон, О.	Дмитро Білецький	8	5	
180.	Акрон, О.	Геновефа Зепко		2	7
181.	Менвіл, Р. Ай.	Петро Лапчинський	5	3	3
182.	Кліфтон, Н. Дж.	Григорій Яськів	10	2	
182.	Кліфтон, Н. Дж.			2	4
183.	Дітройт, Міш.	Дмитро Білецький	7	5	
183.	Дітройт, Міш.	Володимир Дідик		1	6
185.	Мейфілд, Па.	Мих. Романишин	5	1	1
186.	Мек Аду, Па.	Юлія Баволяк	8	6	6
191.	Трой, Н. Й.	Г. Джиджиристий	10	3	3
192.	Геркімер, Н. Й.	Матвій Політило	12	6	
192.	Геркімер, Н. Й.			1	7
195.	Пікскіл, Н. Й.	Андрій Бегуняк	3	1	1
199.	Емгерст, Масс.	Г. Матуряк	4	3	
199.	Емгерст, Масс.	Г. Матуряк і А. Маланчук		3	6
200.	Озон Парк, Н. Й.	Василь Воргуль	22	9	
200.	Озон Парк, Н. Й.	В. Воргуль і В. Загаєвич		2	11
202.	Ковлдейл, Па.	Марія Зановяк	4	2	
202.	Ковлдейл, Па.	Геня Грубий		1	3
204.	Ню Йорк, Н. Й.	Микола Близнак	90	105	
204.	Ню Йорк, Н. Й.	М. Близнак і П. Сокальчук		1	
204.	Ню Йорк, Н. Й.	Антін Маланчук		4	
204.	Ню Йорк, Н. Й.	М. Корз		1	
204.	Ню Йорк, Н. Й.	М. Близнак і Т. Скульський		1	
204.	Ню Йорк, Н. Й.	М. Близнак і М. Ковердович		1	
204.	Ню Йорк, Н. Й.	Н. Пацьканик і М. Близнак		1	
204.	Ню Йорк, Н. Й.	К. Миронюк і М. Близнак		1	
204.	Ню Йорк, Н. Й.	М. Бохусович і М. Близнак		1	117
206.	Вунсакет, Р. Ай.	Іван Кокольський	34	13	13
207.	С. Дірфілд, Масс.	Миколай Рева	5	10	
207.	С. Дірфілд, Масс.			3	13
210.	Бронкс, Н. Й.	В. Франко і В. Загаєвич	6	1	
210.	Бронкс, Н. Й.	Анна Голдґрин		1	2
211.	Стейплтон, Н. Й.	Т. Соколовський	15	1	1
212.	Гвілінг, В. Ва.	Катерина Ландзяк	6	1	
212.	Гвілінг, В. Ва.	Марія Каник		1	2
213.	Бейон, Н. Дж.	Юрій Бойко	18	2	2
214.	Шікаго, Ілл.	Петро Червоняк	3	1	1
215.	Горнел, Н. Й.	Ілія Назар	5	5	5
217.	Рачестер, Н. Й.	А. Маланчук	28	1	
217.	Рачестер, Н. Й.	Андрій Іванів		10	
217.	Рачестер, Н. Й.	Марія Мельник		2	
217.	Рачестер, Н. Й.	Кон. Шевчук		1	
217.	Рачестер, Н. Й.	К. Шевчук і А. Маланчук		7	
217.	Рачестер, Н. Й.	Ілія Кубрич		1	22
218.	Кемпбел, О.	М. Стахура	16	9	
218.	Кемпбел, О.			1	10
219.	Нюарк, Н. Дж.	Андрій Мудровський	35	12	
219.	Нюарк, Н. Дж.	А. Мудровський і В. Загаєвич		8	
219.	Нюарк, Н. Дж.	Микола Корз		2	
219.	Нюарк, Н. Дж.	М. Корз і В. Загаєвич		19	
219.	Нюарк, Н. Дж.	С. Сосницький		1	
219.	Нюарк, Н. Дж.	М. Соколовський		1	
219.	Нюарк, Н. Дж.	Варвара Максимич		1	
219.	Нюарк, Н. Дж.	М. Гірник і В. Загаєвич		1	45
220.	Шікаго, Ілл.	Дмитро Білецький	18	7	
220.	Шікаго, Ілл.	Петро Яковірчук		1	
220.	Шікаго, Ілл.	Дмитро Максимюк		1	9
221.	Шікаго, Ілл.	Тарас Шпікула	50	38	
221.	Шікаго, Ілл.	Ксеня Плетяк		2	
221.	Шікаго, Ілл.	Іванка Подола		5	
221.	Шікаго, Ілл.	Дмитро Білецький		15	
221.	Шікаго, Ілл.			4	64
222.	В. Пулман, Ілл.	Олена Білик	5	2	
222.	В. Пулман, Ілл.			2	4
223.	Вілкс-Бері, Па.	Іван Потічко	30	1	
223.	Вілкс-Бері, Па.	Лука Худоба		3	
223.	Вілкс-Бері, Па.			2	6
229.	Скрентон, Па.		10	1	1
230.	Йонгставн, Огайо	Іван Павловський	30		76
232.	Донора, Па.	Дмитро Білецький	5	16	16
234.	Елізабет, Н. Дж.	Стефан Могила	15	1	
234.	Елізабет, Н. Дж.			4	5
235.	Росфорд, О.		10	3	3
236.	Сейр, Па.	Михайло Скерпан	12	1	
236.	Сейр, Па.			3	4
237.	Честер, Па.	Катерина Скот	20	1	
237.	Честер, Па.	Даниїл Яворський		2	
237.	Честер, Па.	Николай Броненький		1	4
238.	Бостон, Масс.	Петро Мороз	30	7	
238.	Бостон, Масс.	Микола Давискиба		30	
238.	Бостон, Масс.	Стефан Ярош		2	39
239.	Філядельфія, Па.		25	1	1
242.	Фреквіл, Па.	Вілем Найдак	25	3	
243.	В. Пулман, Ілл.		7	2	2
245.	Трентон, Н. Дж.	Йосиф Квасний	11	1	1
247.	Вілмінгтон, Дел.	Петро Сас	20	1	1
248.	Котсвіл, Па.	М. Кобилянський	10	2	2
250.	Кас Каб, Конн.	Вол. Баштура	2	3	3
251.	Клівленд, О.	Дмитро Білецький	17	25	
251.	Клівленд, О.	Йосиф Керик		2	27
252.	Шікаго, Ілл.	Іван Сливка	11	1	
252.	Шікаго, Ілл.	Д. Дякун		2	3
253.	Лудлов, Масс.	Іван Приступа	8	3	3
254.	Ню Брітен, Конн.	М. Тимчишин і А. Маланчук	12	2	
254.	Ню Брітен, Конн.	М. Тимчишин		1	
254.	Ню Брітен, Конн.	М. Тимчишин і А. Мельник		1	
254.	Ню Брітен, Конн.	А. Мельник і А. Маланчук		2	
254.	Ню Брітен, Конн.	А. Мельник		2	
254.	Ню Брітен, Конн.	Антін Кópик		1	
254.	Ню Брітен, Конн.	Іван Козира		4	13
256.	Ріверґед, Н. Й.	Дмитро Тимчак	6	2	
256.	Ріверґед, Н. Й.			1	3
258.	Гавцдейл, Па.		4	1	1
259.	Шікаго, Ілл.	Іван Побуцький	18	21	21
260.	Клівленд, О.	Розалія Коконь	10	10	
260.	Клівленд, О.	Марія Буківська		1	11
261.	Вілямставн, Н. Дж.	Марія Гульда	5	3	
261.	Вілямставн, Н. Дж.	Неля Аркотин		2	5
262.	Ансонія, Конн.	Олена Придун	7	6	
262.	Ансонія, Конн.	О. Придун і А. Маланчук		4	10
264.	Карнеґі, Па.	Ірина Попівчак	6	40	
264.	Карнеґі, Па.	Марія Венґрин		10	
264.	Карнеґі, Па.	Олена Стехна		10	
264.	Карнеґі, Па.	Марія Микита		17	77
265.	Майнерсвіл, Па.	Йосиф Коцюбка	5	1	1
266.	Емстердам, Н. Й.	Василь Труфин	15	7	7
268.	Френкфорд, Па.	Василь Питель	14	2	
268.	Френкфорд, Па.	Петро Омелян		2	
268.	Френкфорд, Па.	Гавриїл Михалюк		3	7
270.	Джерзі Сити, Н. Дж.	Микола Пігура	18	2	2
271.	Елмайра, Н. Й.	Вол. Шабатура	10	2	
271.	Елмайра, Н. Й.	Григорій Левуш		9	
271.	Елмайра, Н. Й.	Софія Конасевич		1	
271.	Елмайра, Н. Й.	Петро Гречаник		2	14
274.	Йонгставн, О.	Петро Сильчак	22	4	
274.	Йонгставн, О.	Дмитро Білецький		7	
274.	Йонгставн, О.	М. Волощак		1	12
275.	Джерзі Сити, Н. Дж.	Нестор Манорек	8	7	7
276.	Ембрідж, Па.	Юліян Монастирський	22	1	
276.	Ембрідж, Па.	Евген Грицик		1	
276.	Ембрідж, Па.	Михайло Фук		3	
276.	Ембрідж, Па.			2	7
277.	Гартфорд, Конн.	Павло Курко і А. Маланчук	28	17	
277.	Гартфорд, Конн.	Павло Курко		7	
277.	Гартфорд, Конн.	Михаїл Курдина		1	
277.	Гартфорд, Конн.	Онуфрій Курко		1	
277.	Гартфорд, Конн.	С. Федірко і А. Маланчук		2	
277.	Гартфорд, Конн.	Стефан Федірко		2	30
279.	Зейнсвіл, О.	Марія Оленчук	3	1	1
280.	Скрентон, Па.	Онуфрій Запоточний	12	1	1
281.	Бейон, Н. Дж.	Лев Бачинський	15	20	20
282.	Вілкс-Бері, Па.	Катерина Лукач	3	5	5
283.	Оборн, Н. Й.	Антін Маланчук	12	4	
283.	Оборн, Н. Й.	Еміліян Саварин		1	
283.	Оборн, Н. Й.	Т. Олійник і А. Маланчук		8	
283.	Оборн, Н. Й.			2	15
284.	Іст Ст. Луіс, Ілл.		8	4	4
285.	Фарел, Па.	Дмитро Білецький	2	6	6
286.	Джерзі Сити, Н. Дж.	Т. Заканич	7	3	3
287.	Джерзі Сити, Н. Дж.	Т. Лютвиняк	5	1	1
288.	Бетлегем, Па.	Андрій Данилюк	20	3	3
289.	Ірондеквойт, Н. Й.	В. Гузар	4	1	
289.	Ірондеквойт, Н. Й.			1	2
290.	Куртіс Бей, Мд.	Михалина Новаковська	5	6	
290.	Куртіс Бей, Мд.	О. Шандровський		1	
290.	Кортіс Бей, Мд.	В. Шандровська		1	8
291.	Клівленд, О.	Віліям Гузіль	14	8	
291.	Клівленд, О.			1	9
292.	Дітройт, Міш.	Дмитро Білецький	50	23	
292.	Дітройт, Міш.	Іван Форись		5	
292.	Дітройт, Міш.	Володимир Дідик		4	
292.	Дітройт, Міш.	Петро Кізел		3	
292.	Дітройт, Міш.	Сем Честух		5	
292.	Дітройт, Міш.	Д-р А. Кібзей		2	
292.	Дітройт, Міш.	Григорій Маляняк		1	
292.	Дітройт, Міш.	Анастазія Мех		2	
292.	Дітройт, Міш.	Василь Лишак		1	
292.	Дітройт, Міш.	Петро Федик		1	
292.	Дітройт, Міш.	Яким Череба		1	
292.	Дітройт, Міш.			6	54
293.	Бруклин, Н. Й.	Марія Демидчук	10	13	
293.	Бруклин, Н. Й.	М. Демидчук і А. Маланчук		7	
293.	Бруклин, Н. Й.	Антін Маланчук		9	
293.	Бруклин, Н. Й.	Григорій Пилипяк		1	
293.	Бруклин, Н. Й.	Анна Томашевська		1	31
294.	Рагвей, Н. Дж.	Я. Салій	3	1	1
295.	Акрон, О.	Василь Пулк	12	2	
295.	Акрон, О.	Дмитро Білецький		1	3
296.	Ню Кенсінгтон, Па.	М. Земледух	24	8	
296.	Ню Кенсінгтон, Па.	Петро Любчик		2	
296.	Ню Кенсінгтон, Па.	Василь Каліновський		1	
296.	Ню Кенсінгтон, Па.			4	15
298.	Бронкс, Н. Й.		5	6	6
301.	Шікаго, Ілл.	Дмитро Білецький	15	9	
301.	Шікаго, Ілл.	Михайло Горней		6	
301.	Шікаго, Ілл.	Кость Гавлічинський		2	17
302.	Джексон, Міш.	Іван Шершон	2	1	1
304.	Бофало, Н. Й.	С. Ваврів	9	4	
304.	Бофало, Н. Й.	Іван Грицковян		1	
304.	Бофало, Н. Й.	М. Гнатик і А. Маланчук		8	13
305.	Маганой Ситі, Па.	Михайло Гентош	12	4	4
307.	Вілямставн, Н. Дж.	Неля Аркатин	3	1	1
310.	Бруклин, Н. Й.	М. Долгун	12	2	2
311.	Джесоп, Па.		2	1	1
312.	С. Плейнфілд, Н. Дж.	С. Завадовський	7	2	2
316.	Рачестер, Н. Й.	Василь Іванців	30	12	
316.	Рачестер, Н. Й.	В. Іванців і А. Маланчук		9	21
317.	Сиракюз, Н. Й.	М. Дидик і А. Маланчук	8	7	7
318.	Нортгемптон, Па.	Іван Брощак	10	3	3
319.	Нентікок, Па.	Михайло Дидогуб	10	1	1
320.	Болтімор, Мд.	Григорій Шулька	10	5	5
321.	Фініксвіл, Па.	Мих. Куриляк	10	1	
321.	Фініксвіл, Па.			1	2
322.	Нюарк, Н. Дж.		5	1	1
323.	Кензес Ситі, Кен.	Дмитро Кархут	6	1	1
324.	Філядельфія, Па.	Михайло Туркот	16	2	2
325.	Бруклин, Н. Й.	Н. Малицький і В. Загаєвич	30	31	
325.	Бруклин, Н. Й.	Р. Посікира і В. Загаєвич		12	
325.	Бруклин, Н. Й.	В. Загаєвич		13	
325.	Бруклин, Н. Й.	Н. Корж і В. Загаєвич		3	
325.	Бруклин, Н. Й.	М. Павлін і В. Загаєвич		1	
325.	Бруклин, Н. Й.	М. Швідрик і В. Загаєвич		2	
325.	Бруклин, Н. Й.	Іван Бішко і В. Загаєвич		1	
325.	Бруклин, Н. Й.	М. Ленчевський і В. Загаєвич		1	67
326.	Авока, Па.	Микола Колодій	5	1	1
327.	Гемстед, Н. Й.		4	1	1
330.	Літл Фолс, Н. Й.	Н. Паламар	10	4	4
332.	Рерітен, Н. Дж.	В. Бенгрин	6	1	
332.	Рерітен, Н. Дж.			1	2
333.	Бервік, Па.		8	2	2
334.	Клівленд, О.	Дмитро Білецький	20	8	
334.	Клівленд, О.	С. Морозович		3	
334.	Клівленд, О.	Задорецький і Морозович		1	
334.	Клівленд, О.	о. Петро Білон		1	13
336.	Клівленд, О.	Дмитро Білецький	17	9	
336.	Клівленд, О.	Григорій Кісіль		6	
336.	Клівленд, О.	Г. Кісіль і М. Матишен		1	
336.	Клівленд, О.	Г. Кісіль і К. Кальмук		1	
336.	Клівленд, О.	Катерина Гольдер		1	18
338.	Монесен, Па.	о. Гр. Цапюк	18	1	1
339.	Філядельфія, Па.	Андрій Хромяк	12	1	1

(Дальше буде).

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

про двох українських героїв, котрі були членами Тов. Дністер:

В. ІВАНИК і П. ЖИГАЙЛО,

що полягли геройською смертю на полю битви за краще будуче. Член В. Іваник полишив у смутку жену, дитину і родичів, а член П. Жигайло таксамо полишив своїх родичів.

Отже всіх членів і не-членів Тов. Дністер просимо прибути на

ПАНАХИДУ

котра відбудеться:

В НЕДІЛЮ, 4. ЛЮТОГО (FEBRUARY ,4 1945)
в годині 10. рано
В ЦЕРКВІ СВ. ЮРІЯ при 7-мій вул. в НЮ ЙОРКУ

Прийдім всі і разом з їхньою Родиною проведемо Панахиду по них та віддамо честь і славу нашим героям.

Вол. Павлів, рек. секр.

ПАЙКОВІ ЗНАЧКИ НА ЧЕРЕВИКИ НЕ БУДУТЬ УНЕВАЖНЕНІ

Бюро Адміністрації Цін заявило, що пайкові значки на черевики не будуть уневажнені. Відділ цивільних потреб при раді воєнної продукції обрахував, що в Америці є досить обуви, та що пайкові значки на черевики не будуть відтягнені. — OBI.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

Д-р А. Т. Кібзей.

ЖОВТАЧКА

2)

(в) Остре запалення жовчевого міхура.
(Acute Cholecystitis).

Причиною його є всілякі бактерії, що захоплюють жовчевий міхур при таких тяжких слабостях як описане попередно гниюче запалення жовчевих проводів через заткання їх жовчевим камінням. Це звичайна причина. Але воно може трапитися й з приводу тифу або інфлюензії.

Остре запалення жовчевого міхура може мати всілякі ступні і всіляко може воно проявлятись. Може воно бути катаральне тільки, або й гниюче; може бути сильніше й слабше.

Прояви. Недуга проявляється звичайно дуже сильними болями в околиці черева понад печінкою, часом в правій заглубині підчеревя, або і в самім підчеревю. Та є знаменним, що при тій недузі жовтачка не показується. Жовчевий міхур можна при тім часом і зозвні намацати. Коли недуга є слабша, то недужий відчуває деякі невигоди також в жолудку та роздуття в кишках, але теплота тіла є часто нормальна. Та коли недуга сильніша, то показуються сліди затроєння, корчі, скоре биття серця, висока горячка, роздуття черева, блювання, запір і велике ослаблення.

Наслідки недуги. Остре запалення жовчевого міхура може покінчитись хвилевим або й хронічним накопиченням гною в самім міхурі. Тоді — коли недуга не була за сильна, — тяжкі прояви недуги поволі притахають, але потім всеж таки залишається ослаблення, брак апетиту, і біль під животом; а сама недуга переходить в стан хронічний або проволочний з усілякими невигодами в кишках та в жолудку. Коли ж запалення міхура було гниюче, то може міхур пукнути і спричинити запалення черевної оболонки, або може витворитися боляк та пукнути, або може запалення розширитись на сусідні органи внутренностей, або можуть повстати приростки і т. п. При тім може повстати й запалення сліпої кишки.

Лікування. В тяжких випадках острого запалення жовчевого міхура тільки вчасна операція може вратувати життя недужого. В лекших случаях недуга сама притахає. Але такої недуги ніколи не треба собі легковажити, тільки сейчас засягнути лікарської поради, бо тільки досвідчений лікар може її завчасу розпізнати та приписати відповідні методи лікування. Така недуга може часом — хоч що правда рідко — захопити чоловіка так нагло, що нема навіть часу на операцію. Чоловік гине в страшних болях, коли жовчевий міхур роздується нагло і пукне та спричинить запалення черевної оболонки.

(г) Хронічне запалення жовчевого міхура.
(Chronic Cholecystitis).

Воно є наслідком жовчевого каміння. Його проявами є болі в околиці жовчевого міхура, викликувані переходом густої гноївки через каналики або проводи, кудою жовч переходить. Також може появитись жовтачка. Того роду напади болів можуть частійше появлятись: чоловік почувається ослабленим і нездужає на жолудок. Таку недугу можна вилікувати тільки через вилікування недужого від жовчевого каміння.

(г) Рак жовчевого міхура і жовчевих проводів.
(Cancer of the Gall-Bladder and Bille-Ducts).

1. Около 5 до 15 на кождих 100 людей, недужих на жовчеве каміння, занепадає на рака жовчевого міхура або жовчевих проводів. В недугу рака жовчевого міхура попадають звичайно жінки у віці між 55 а 65-тим роком життя, котрі попередно хорували на жовчеве каміння. З початку недуга проявляється новонаростом в міхурі, що спричинює згрубіння стінок міхура, або прямо розїдає тоті стінки. Відтак такий наріст розширюється й до печінки тай до жовчевих каналиків (проводів), а також до підчеревних желез.

Прояви недуги. Жінка, що у неї появився такий наріст в жовчевім міхурі, звичайно терпить страшні болі в правім боці живота, зараз під останнім ребром, і те місце є болюче на дотик. Жовтачки при тім часом інема, але з часом вона таки появляється, а недужа особа тратить на вазі, не має апетиту, а наріс-боляк в жовчевім міхурі грубне і твердне. Так поволі недуга щораз то сильніше розвивається і триває всього 6 місяців від появи перших знаків жовтачки, а потім наступає смерть в стані непритомности, неначе від тифу.

Лікування цеї недуги можливе тільки через операцію, щоб вирізати новонарост, але атка операція не завше вдається, а це з причини сильних кровотоків. Взагалі така операція можлива тільки тоді, коли рак ще не захопив самого жовчевого міхура.

2. Другий рід рака — це рак жовчевих проводів, рурок або каваликів. Цей рак проявляється більше у мужчин ніж у жінок і зачинається рівною боляком, що загніждується в жовчевих каваликах. В цю недугу попадає около 30 людей на 100 тих, що хоріли на жовчеве каміння. З початку боляк рака є малий, от завбільшки черешні. Але він дуже вперто скоро розростається і захоплює собою всілякі сусідні знаряди людського організму, як ось жовчевий міхур та печінку, яка в тім випадку прибирає темно зелене забарвлення.

Прояви недуги. Ця недуга в своїх початках пригадує звичайну жовтачку, але при тім недужий скоро паде на силах, а жовтачка змагається і прибирає з часом темно-зелену краску. Болів при тім або зовсім нема, або вони слабі: міхур жовчевий із зовні намацати можна, поверхня у нього гладка. Так само й печінку намацати можна. Зрештою прояви цеї недуги подібні як при недузі рака жовчевого міхура, що вище описано.

Ціла недуга триває рівною всього 6 місяців від хвилі появи жовтачки, а потім наступає смерть в непритомности недужого так як від тифу.

Лікування через операцію принести може тільки хвилеву полекшу, бо смерть і так мусить наступити від цеї недуги.

(Дальше буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВЕСТ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Уряд Тов. У. Н. Союзу, від. 62, повідомляє, що річні збори відбулися при дуже малім числі членів. Вибрано уряд на 1945 рік: М. Черкас, предс.; Й. Багінський, секр.; С. Староста, кас. Вибрато також С. Старосту делегатом на конвенцію У. Н. Союзу. Всі вкладки мають бути заплачені до 24. кожного місяця, або заслані моні ордером до секретаря: Йосиф Багінський, 7730 Brewster Ave., W. Philadelphia 42, Pa.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Збори Товг ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 3. лютого, при 435 Мейн стріт, точно в годині 7. ввечір. Щоби розпочати новий рік гідно, просимо всіх членів прийти на рбори, бо маємо багато важних справ до полагодження. Конче довгуючі члени нехай стараються заплатити свої вкладки, бо хто має залеглість понад три місяці, буде суспендований. — За уряд: С. Вінярський, пр.; М. Матияш, секр.

БАЙОН, Н. ДЖ. — На річних зборах Бр. св. Арх. Михаїла, від. 213, 12 січня, вибрано такий уряд на 1945 рік: Ю. Бойко, предс.; А. Романів, заст.; А. Бирич, фін. секр.; В. Салій, заст.; М. Пахолок, кас.; П. Кобрин, рек. секр.; В. Савран, М. Росоловський, контроля; І. Кушнір, М. Давько, М. Росоловський, тростіси; В. Салій, А. Ковальський, надз. хворих. На зборах ухвалено, щоб кожний член платив свої вкладки на місячних зборах, а не в домі секретаря. Збори будуть відбуватися в другу пятницю в місяцми в У. Н. Домі, 35 Весн 19 вул. Наступні збори відбудуться 9. лютого. Є важні справи до полагодження і буде вибір делегата на конвенцію У. Н. Союзу. Просимо всіх членів прийти на збори. — П. Кобрин, секр.

БРІДЖПОРТ, КОНН. — Тов. Українська Січ, від. 59, повідомляє всіх своїх членів і членкиць, що збори відбудуться в неділю, 4. лютого, в гали церковній, 34 Біч ул., точно в годині 3. пополудні. Обовязком всіх членів є прийти на ці збори, бо буде вибір делегата і його заступника на конвенцію У. Н. Союзу. Обовязком новоивбраних урядників є прийти, щоб можна всіх разом заприсягнути і передати урядування. — За уряд: Д. Чернявський, предс.; М. Шиманський, кас.; М. Галькевич, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Подаємо до відома всім членам і членицям Бр. Св. Василія, від. 168, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. лютого, в годині 3. пополудні, в гали У. Н. Дому, 760 Стейт ул. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на час, бо маємо важні справи до вирішення і буде вибір делегата і його заступника на конвенцію У. Н. Союзу. — За уряд: Г. Геба, предс.; Г. Дячишин, кас.; П. Мяник, секр.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 18. січня 1945 р. помер
ІВАН ГАТЛАН,
довголітній член Бр. св. Володимира, від. 179 У. Н. Союзу, в Ст. Луїс, Мо.

Покійний походив зо села Бронниця, пов. Дрогобич, Західна Україна. Полишив у смутку жену Катерину і двох синів, котрі служать в американській армії, сержанта Григорія, котрий якраз прибув зза океану через його недугу, і був на похороні, та Василя, що служить при марінс.

Похорон відбувся 22. січня при участи членів і родини з церкви Усп. Пресв. Діви Марії на цвинтар св. еПтра і Павла. — В. П. П.!
М. Паращак, секр.

Дня 26. січня 1945 року помер
ІВАН БРЕНЯ,
довголітній член від. 10 У. Н. Союзу, в Ансонії, Конн.

Покійний походив зо села Новиця, повіт Горлиці, Галичина. Полишив у смутку жену Вероніку, 6 дочок і три сини, з них двох при американськім війську, брата та сім внуків.

Похорон відбувся 29. січня з дому жалоби в церкві св. Петра й Павла. Поховано Покійного на цвинтарі св. еПтра й Павла в Ансонії. — В. П. П.!
Д. Сидоряк, секр.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ.

ТАРЗАН, ч. 1118. Наслідник Т арзана.

Зачувши запах леопарда, чоловік обернувся й запустив свій ніж у звіра. Цей згиб.

Потім переможець підняв дивний крик, від якого аж кров стигла в жилах: малпячий крик перемоги.

„Бачите? Зовсім як Тарзан", радувався професор; „Ніхто не пізнав би різниці".

„Добре... Нині я видам обід ученим, що його вишколювали". Пізніше Гітлер говорив до Герінга: „На обіді мені треба відділу зо скорострілами — в передпокою".